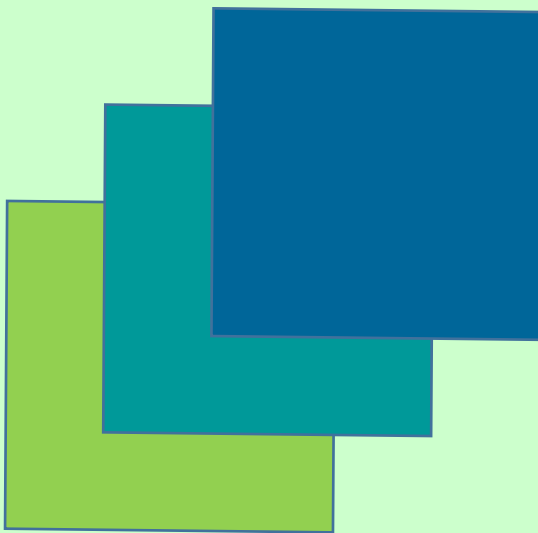

ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Development Skills)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Development Skills)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา

(Learning and Development Skills)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

พิมพ์เผยแพร่ มกราคม 2565

แหล่งเผยแพร่ ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

<http://www.curriculumandlearning.com>

พิมพ์ที่

ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

ลิขสิทธิ์

หนังสือเล่มนี้ไม่มีลิขสิทธิ์ จัดพิมพ์เพื่อการใช้ประโยชน์

ทางหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา

และส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และการแบ่งปัน

คำนำ

หนังสือเล่มเล็ก “ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา” เล่มนี้ เขียนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจุดประกายความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาให้ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้และพัฒนาซึ่งเป็นอีกทักษะหนึ่งที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่ง

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้มากพอสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

สารบัญ

1. บทนำ	1
2. ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา	1
3. เครื่องมือการเรียนรู้	2
4. การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และพัฒนา	4
5. บทสรุป	7
บรรณานุกรม	8

ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา

(Learning and Development Skills)

1. บทนำ

โลกปัจจุบันของเรามีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว และรุนแรงสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นสำคัญ ส่งผลทำให้ลักษณะของงานมีการเปลี่ยนแปลงไป มีทักษะใหม่ๆ ที่ทุกคนต้องเรียนรู้และปรับประยุกต์ใช้ในการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทที่แตกต่างกัน “ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา” (Learning and Development Skills) เป็นทักษะสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา

ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประสบการณ์การปฏิบัติเป็นองค์ความรู้เชิงลึก (Deep knowledge) ที่อิงอยู่กับบริบทเชิงพื้นที่และนำไปใช้สำหรับการพัฒนาตนเอง พัฒนาการะบวนการทำงาน พัฒนาการะบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างสรรค์นวัตกรรมต่อไป

3. เครื่องมือการเรียนรู้

การสังเคราะห์ประสบการณ์ปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึก มีหลายเครื่องมือ โดยเครื่องมือที่เป็นที่นิยมใช้มีดังนี้

การเรียนรู้หลังการปฏิบัติ (After Action Review: AAR)

เป็นการทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้หลังการปฏิบัติ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ โดยการทบทวน **เป้าหมายของการปฏิบัติ กระบวนการปฏิบัติ และผลลัพธ์การปฏิบัติ** หลังจากการปฏิบัตินั้นเสร็จสิ้นลงแล้ว มีการ**แลกเปลี่ยนเรียนรู้**ร่วมกัน ภายใต้บรรยากาศแห่งการเคารพ ความไว้วางใจ โดยมุ่งเน้นว่าผลการปฏิบัตินั้นเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพราะเหตุใด

การเรียนรู้หลังการปฏิบัติมีหลักการ 3 ประการ คือ หลักความเท่าเทียมกัน หลักการฟังอย่างตั้งใจหรือการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening) และหลักการมีสติไม่ด่วนสรุป ไม่ด่วนตัดสิน

การถอดบทเรียน (Lesson Learned)

เป็นการทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ การปฏิบัติ โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ โดยการถอดบทเรียนมีประเด็นสำคัญคือ 1) **เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น**ระหว่างการปฏิบัติ

คืออะไร ทั้งที่เป็นเหตุการณ์ที่พึงประสงค์และเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์
 2) สาเหตุของการเกิดเหตุการณ์นั้นคืออะไร ซึ่งการวิเคราะห์ส่วนนี้
 จะต้องใช้การคิดอย่างเป็นระบบ (System thinking) บนพื้นฐานของ
 ข้อมูลเชิงประจักษ์ร่วมด้วย และ 3) วิธีการปรับปรุงและพัฒนา
 การปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น โดยที่การถอดบทเรียนที่มีประสิทธิภาพจะทำให้
 เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างยั่งยืน

ลักษณะของบทเรียนที่ดีมี 3 ประการ คือ 1) มีการอธิบาย
 บริบทของการเกิดเหตุการณ์ที่ใช้ในการถอดบทเรียน 2) มีการ
 สังเคราะห์แนวทางการปฏิบัติที่เป็นไปได้และตอบสนองต่อเป้าหมาย
 และ 3) มีความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ (Concept) ขององค์ความรู้
 ที่ได้จากการถอดบทเรียน

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการทบทวนหลังการ
 ปฏิบัติ (AAR) และการถอดบทเรียน (Lesson Learned) จะเป็นการ
 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และพัฒนา

การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และพัฒนาของผู้เรียนสามารถดำเนินการโดยออกแบบการเรียนรู้ให้มีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. ให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายและวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ผู้สอนเป็นโค้ชให้คำชี้แนะ ชูใจ และเสริมแรง โดยผู้เรียนที่มีความเป็นเจ้าของการเรียนรู้จะมีวินัยในการเรียนรู้ และมีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning)

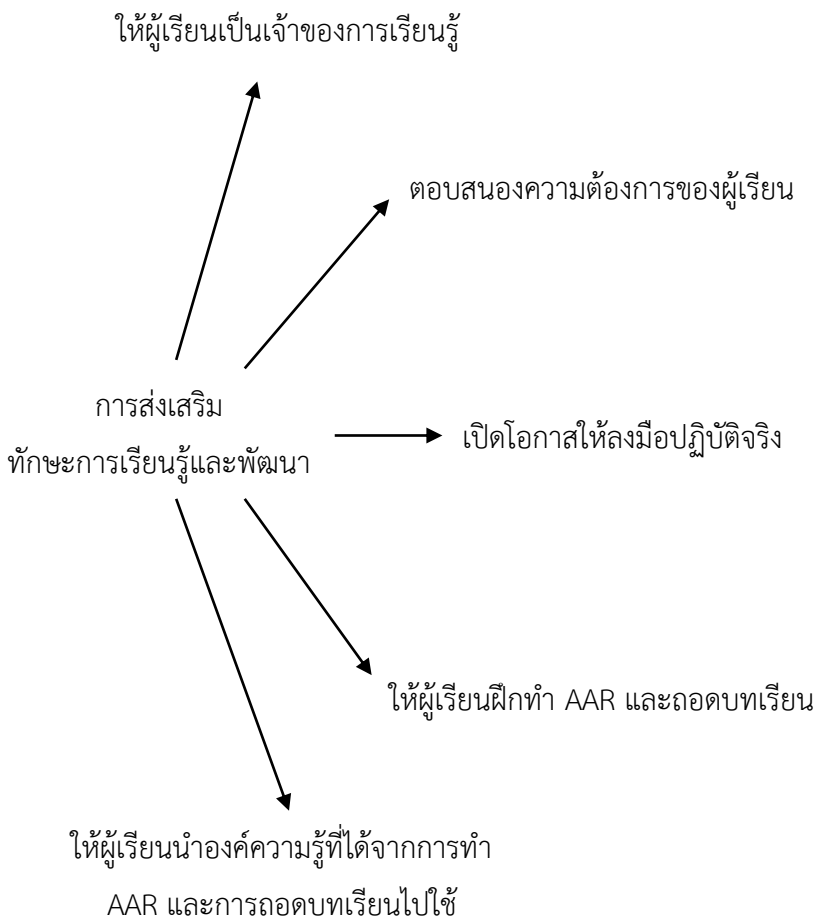
2. ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล แล้วบูรณาการความคิดรวบยอด (main concept) กระบวนการเรียนรู้ (Learning process) เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

3. เปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติจริง โดยการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำทลายความสามารถ ด้วยความกระตือรือร้นในลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การเรียนรู้แบบทีมเรียนรู้สร้างสรรค์ (Creative Team Learning) การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ (Collaborative learning)

4. ให้ผู้เรียนฝึกทำ AAR และถอดบทเรียน ภายหลังจากการปฏิบัติการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ฝึกให้เป็นจิตนิสัยของการเรียนรู้ (Learning minds) โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการทำ AAR และถอดบทเรียนของผู้เรียน

5. ให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทำ AAR และการถอดบทเรียนไปใช้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้สอนให้คำชี้แนะต่อการปฏิบัติและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน

การออกแบบการเรียนรู้โดยคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 5 ประการที่กล่าวมาจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการเรียนรู้และการประกอบอาชีพในอนาคต

ภาพประกอบ แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และพัฒนา

5. บทสรุป

การพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และพัฒนา นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเตรียมผู้เรียนไปสู่สังคมอนาคตที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และการสร้างสรรค์นวัตกรรม ที่เราไม่สามารถอยู่กับสิ่งเดิมๆ โดยไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ปรับตัวอีกต่อไป การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และพัฒนาจะเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว

บรรณานุกรม

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์
ร่วมสมัย ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราช
บัณฑิตยสภา.

Pandey, Asha. (2021). *Focus Areas for Preparing A Learning
and Development Strategy for 2022*. Retrieved from
[https://elearningindustry.com/focus-areas-for-
preparing-learning-and-development-strategy-for-2022](https://elearningindustry.com/focus-areas-for-preparing-learning-and-development-strategy-for-2022)

“ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา”
เป็นทักษะสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา
กระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

